

Palijativna skrb u Gradu Zagrebu

Sukladno Nacionalnom i Gradskom pravnom okviru te pokazateljima iz Javnozdravstvenog statističkog ljetopisa Grada Zagreba, u Razvojnoj strategiji Grada Zagreba (ZagrebPlanu) izdvojeni su prioriteti za javnozdravstvene intervencije u sljedećem razdoblju do 2020. godine, a jedan od prioriteta je poboljšanje kapaciteta za kronično liječenje i palijativnu skrb. U zdravstvenim ustanovama kojima je osnivač Grad Zagreb, palijativna skrb organizirana je na tri razine, kao primarna razina (domovi zdravlja, ustanova za zdravstvenu njegu u kući), sekundarna razina (specijalne bolnice) i tercijarna razina (klinika, klinička bolnica). Palijativna skrb na primarnoj razini uključuje Domete zdravlja, registrirane za djelatnost palijativne skrbi, a od početka 2016. mogu ugovarati koordinatore za palijativnu skrb i mobilne palijativne timove. U DZ Zagreb – Centar 2012. godine započeo je pilot projekt HZZO mobilni palijativni tim, koji čine liječnik i medicinska sestra. U pripremi su mobilni timovi DZ Zapad i DZ Istok. Sukladno Mreži javne zdravstvene službe (Narodne novine 113/15) od listopada 2015. godine u gradu Zagrebu potrebno je osam koordinatora za palijativnu skrb na primarnoj razini zdravstvene zaštite, a uz svakog koordinatora može se organizirati po jedan mobilni palijativni tim. Ustanova za zdravstvenu njegu u kući osnovala je pod pokroviteljstvom i financiranjem Grada Zagreba Centar za koordinaciju palijativne skrbi koji predstavlja početak njezinog sustavnog razvoja. Centar je nastao kao jedan od prioriteta Strateškog projekta Zagreb – zdravi grad donesenog na Skupštini zdravlja 2010. godine konsenzusom sudionika, a kroz niz edukacijskih radionica za izradu Plana za zdravlje Grada Zagreba. Pod stručnim vodstvom prof. dr. Selme Šogorić i dr. sc. Aleksandra Džakule osmišljeni su načini i ciljevi rada ovog projekta. Na Skupštini zdravlja održanoj 2014. godine potvrđena je palijativna skrb kao prioritet za sljedeće četverogodišnje razdoblje (2014. - 2018.) U 2014. godini Ministarstvo zdravlja Republike Hrvatske objavilo je Strateški plan razvoja palijativne skrbi u Hrvatskoj 2014. - 2016., u sklopu kojeg je Centar za koordinaciju palijativne skrbi definiran kao obaveza i minimalni standard svake županije. Kroz proteklih nekoliko godina Centar

za koordinaciju palijativne skrbi u Gradu Zagrebu razvijao se usporedno s razvojem Strateškog plana. Na taj je način, svojim aktivnostima i praktičnim iskustvom skrbi za palijativne bolesnike i njihove obitelji, potvrdio potrebu za službom koordinacije i povezivanja dionika palijativne skrbi.

Centar za koordinaciju palijativne skrbi

Aktivnosti Centra za koordinaciju palijativne skrbi u Gradu Zagrebu su Call-centar, posudionica pomagala, web stranica Centra, promotivni materijali, evidencija sudionika, dodatna zdravstvena njega i fizikalna terapija, posjete bolesnicima i obiteljima u njihovom domu, grupe podrške (Susret sjećanja), projekt edukacije i suradnje s centrima za socijalnu skrb te edukativne radionice. Call-centar je kontakt telefon na koji se primaju pozivi od strane bolesnika, obitelji te zdravstvenih radnika radi potrebnih informacija, podrške ili organizacije skrbi. Zdravstveni radnici također telefonskim kontaktom traže usluge za svoje korisnike. Putem telefona odrađuje se organizacija usluga za bolesnika i obitelj te međusobna suradnja pružatelja skrbi, kao i koordinacija same skrbi kad se pruža od strane različitih službi, profesionalaca i volontera. Web stranica Centra - www.palijativa.hr način je na koji članovi obitelji sve češće dolaze do kontakta Centra za koordinaciju, ali i način gdje mogu vidjeti koje usluge Centar pruža, dobiti osnovne informacije o palijativnoj skrbi i svim pružateljima skrbi na području Zagreba. Promotivni materijali godišnje se izrade i distribuiraju u nekoliko tisuća komada, u obliku edukativnih letaka, rokovnika, kalendara, kišobrana, blokova za pisanje i dr. Materijali se dijele zdravstvenim radnicima u različitim službama i razinama skrbi, kao i korisnicima. Održavaju se predavanja i radionice, uključuju mediji te se sudjeluje s info- štandovima na različitim događanjima. Evidencija sudionika omogućava praćenje usluga koje su pružene korisnicima te službi koje su te usluge i pomoć pružile i stvara sliku o trenutnom stanju u Zagrebu, ne samo onom što je postignuto da se skrb poboljša, već i kao pokazatelj onog što je u daljnjim koracima i aktivnostima Centra potrebno. Posudionica pomagala obuhvaća 280 različitih pomagala u okviru Centra za

koordinaciju čiji je najveći broj u upotrebi. Besplatno posuđivanje pomagala pokazalo se kao izrazito korisna pomoć bolesnicima u njihovom kretanju i kvaliteti života, ali i izuzetna pomoć članovima obitelji u 24-satnoj brizi za bolesnika. Dodatnu zdravstvenu njegu i fizikalnu terapiju ostvaruju bolesnici kojima zdravstvena njega i fizikalna terapija odobrena od strane HZZO-nije dovoljna ili se pruža u vremenu dok se potrebna usluga ne odobri od HZZO-a. Posjete bolesnicima i obiteljima u njihovom domu omogućena je svakom bolesniku koji zatraži pomoć Centra, pa medicinska sestra specijalizirana na području palijativne skrbi dolazi u posjet u kuću. Najveća je vrijednost posjeta bolesnicima pružiti osjećaj da imaju podršku u svojoj bolesti, ohrabriti obitelj u skrbi za bolesnog člana, pružiti informacije o prehrani, lijekovima, simptomima, savjetovati ih o pravima i uslugama koje mogu ostvariti te im pomoći u ostvarivanju tih prava. Prema postojećim problemima i potrebama kontaktiraju se stručnjaci drugih struka koje sudjeluju u pružanju palijativne skrbi, ali i lokalnih službi zdravstvene, psihosocijalne i duhovne skrbi. Prema potrebi pacijenta, fizioterapeut tima provodi potrebnu fizikalnu terapiju u domu bolesnika. Projekt edukacije u domovima za starije i nemoćne u vlasništvu Grada Zagreba provodi se u suradnji s Timom za palijativnu skrb Franjevačkog svjetovnog reda, a uz potporu Ureda za socijalnu skrb Grada Zagreba održan je niz radionica o palijativnoj skrbi u svim gradskim domovima za starije i nemoćne. Svrha radionica je edukacija o palijativnoj skrbi i informiranje o postojećim službama u Zagrebu kao i umrežavanje i zajedničko sudjelovanje u skrbi za palijativnog bolesnika i njegovu obitelj. Edukacija se kroz edukativne radionice Centra za koordinaciju provodi za članove obitelji o skrbi za palijativnog bolesnika, ali također i edukacija zdravstvenih radnika u pojedinim ustanovama (Ustanova za zdravstvenu njegu u kući Zagreb, KB Dubrava), edukacija učenika i studenata (Medicinski fakultet u Zagrebu, Hrvatsko katoličko sveučilište) te doprinosi podizanju svijesti građana o palijativnoj skrbi (štandovi, tribine, predavanja). Centar za koordinaciju ostvario je usku suradnju sa CEPAMETOM (Centrom za edukaciju u palijativnoj skrbi pri Medicinskom fakultetu u Zagrebu), kao

i sa Društvom za palijativnu medicinu pri Liječničkom zboru te Hrvatskom komorom medicinskih sestara i Hrvatskim društvom medicinskih sestara u palijativnoj skrbi. Ustanova za zdravstvenu njegu i Centar za koordinaciju pružaju nastavnu bazu za studente socijalnog rada pri Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, studente sestrinstva pri Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu te specijalizante fizikalne medicine. U toku je edukacija četiri medicinske sestre u smislu stjecanja potrebnih kvalifikacija, znanja i kompetencija potrebnih za pružanje palijativne skrbi. Stalni kontakt i nadzor rada Centra za koordinaciju provodi Gradski ured za zdravstvo Grada Zagreba, i to gospođa Jasna Tucak, koordinatorica Projekta Zagreb – zdravi grad. U suradnji s Gradskim uredom za zdravstvo, Ustanova je razvila nekoliko projekata za skrb palijativnih bolesnika, koji se redovito provode na veliko zadovoljstvo korisnika. Projektom Bolnica u kući zbrinjavaju se pacijenti otpušteni iz Specijalne bolnice za plućne bolesti Rockefellerova, na način da se osiguravaju posjete sestre dva ili više puta na dan, projektom Dodatna palijativna skrb u kući bolesnika starije životne dobi osigurava se usluga sestre u trajanju od jednog sata onim pacijentima u terminalnim fazama bolesti, koji putem naloga za rad liječnika obiteljske medicine nisu dobili dovoljno vremena za sve usluge koje su im potrebne, a projektom Stomatolog u kući usluge vađenja i jednostavni popravci zuba, čišćenje zubnog kamenca, izrada i popravci proteza u domu palijativnog bolesnika.

Sekundarna i tercijarna razina

Palijativna skrb na sekundarnoj razini zdravstvene zaštite provodi se u Psihijatrijskoj bolnici „Sveti Ivan“ gdje je od 13. listopada otvoren Odjel s petnaest postelja za dugotrajno liječenje i palijativnu skrb dementnih bolesnika, imenovan je bolnički palijativni tim, uveden i uredno funkcionira planirani otpust kao i izdavanje liječničkog i sestričkog otpusnog pisma. Uz prvu dijagnozu Z51.5 upisuju se i šifre ostalih dijagnoza te u Specijalnoj bolnici za plućne bolesti, Rockefellerova 3, gdje je sukladno Mreži javne zdravstvene službe predviđena 51 postelja za dugotrajno liječenje i palijativnu skrb. Za sada bolnica raspolaže s 34 palijativne postelje. Palijativna skrb na tercijarnoj razini zdravstvene zaštite provodi se u Kliničkoj bolnici „Sveti Duh“ gdje su sukladno Mreži javne zdravstvene službe predviđene 34 postelje

Pomoć neizlječivo bolesnima, iz srca grada

Centar za koordinaciju u palijativne skrbi u Gradu Zagrebu

www.palijativa.hr

za produženo, dugotrajno i kronično liječenje i palijativnu skrb te u Klinici za psihijatriju „Vrapče“, gdje je sukladno Mreži javne zdravstvene službe predviđeno 15 postelja za dugotrajno liječenje i palijativnu skrb. Od 1. prosinca 2015. otvorena je Jedinica za palijativnu skrb s 15 postelja za dugotrajno liječenje i palijativnu skrb u sklopu Zavoda za biologijsku psihijatriju – Odjel psihogerijatrije. Jedinica je opskrbljena posteljama s antidekubitalnim madracima, naslonjačima za noćni smještaj pacijentove obitelji i prostorijom za liječnike i druge zdravstvene radnike i suradnike. Liječenje traje 28 dana nakon čega se bolesnici otpuštaju u dom, kući ili se premještaju na psihogerijatrijski odjel bolnice. Otpust u drugu zdravstvenu ustanovu organizira se zbog naglog pogoršanja tjelesnog zdravstvenog stanja,

a niti jedan bolesnik nije otpušten na palijativni odjel druge zdravstvene ustanove. Pomoć neizlječivo bolesnim i umirućim osobama, osim ustanova čiji je osnivač Grad Zagreb, provode i udruge civilnog društva, a posebno Franjevački svjetovni red – mobilni palijativni tim, Hrvatska udruga prijatelja Hospicija, Gradsko društvo Crvenog križa, Centar za palijativnu skrb i medicinu, Hrvatski centar za palijativnu skrb, Hrvatska udruga njegovatelja, Udruga „Krijesnica“, Udruga „Sve za nju“ i Udruga „Krugovi“.

Andrea Miškulin, dr. med. spec. fizijatar
Ravnateljica ustanove za zdravstvenu njegu Grada Zagreba
andrea.miskulin@zdravstvena-njega.hr